

Editor: *Vasile Burlui*Redactor: *Simona Modreanu*Tehnoredactare și coperte: *Florentina Vrăbiuță*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BORBÉLY, SZILÁRD

Deposedații: a și plecat Mezia? / Szilárd Borbély; trad.

din lb. maghiară de Mihaela Bucin și Emőke Mihály. –

Iași: Cartea Românească Educațional, 2021

ISBN 978-606-057-117-9

I. Bucin, Mihaela (trad.)

II. Mihály, Emőke (trad.)

821.511.141

SZILÁRD BORBÉLY

Deposedații

A și plecat Mezia?

Traducere din limba maghiară de
MIHAELA BUCIN și EMŐKE MIHÁLY

Szilárd Borbély, *Nincstelének: Már elment a Mesijás?*

© KALLIGRAM, 2013

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional
Copyright © Editura Cartea Românească Educațional,
Iași – 2021

Adresa: IAȘI, Bd Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.
www.ecredu.ro

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

2•3•5•7•11•13
•17•19•23•29•
31•37•41•43•
47•53•59•61•
67•71•73•79•
83•89•97•101

Pășim și tăcem. Douăzeci și trei de ani sunt între noi. Douăzecișitreiul nu se poate diviza. Douăzecișitreiul este divizibil doar cu sine însuși. Și cu unu. O astfel de singurătate este între noi. Nu se poate descompune. Trebuie cărată întreagă. Ducem prânzul. Trecem peste movilă. Noi o numim mocșandă. Mocșanda Ogmand. Pe aici o luăm și atunci când ne ducem în pădure, după lemne. Uneori ocolim spre șesul Sumuga ca să putem merge pe drumul Kaboló. Fiindcă acela nu este așa de noroios. Noi zicem gloduros. Altă dată trecem prin Pădurea Contelui, luându-o pe Drumul Podețului. Mama are pe cap un batic. Noi îi zicem testemel. Femeile măritate trebuie să-și acopere capul. Babele se leagă cu nod sub bărbie. Ele trebuie să poarte negru. Baticul mamei e colorat. Îl leagă la spate, sub coc. În timpul verii poartă un batic ușor, în trei colțuri. Un batic alb cu buline albastre. Anul trecut i l-a luat tata la târgul din Kölcse. Mama are părul castaniu. Castaniu-roșcat. Nu toate castanele sunt roșiatice. În fiecare toamnă adun castane cu sora mea mai mare. În sat este un singur castan. S-a păstrat pe locul cătunului Barkóczy. Ceilalți au fost tăiați după război. Într-un sol care tot timpul e apos nu rezistă decât mestecenii. Ei bine, și sălciile. Noi le zicem sârcii. Primăvara nu e greu să ne facem fluierice de salcie. Suflăm în fluierice ca s-o sâcâim pe mama. Sâcâim câinii și vecinii.

În fiecare toamnă fugim de acasă până dincolo de imașul Kepec, la singurul castan. Ne furișăm pe sub grădini. Pe la sfârșitul verii, frunzele cu cincă degete ale copacului uriaș se usucă și cad. Parcă palmele amputate ale unor giganți ar zăcea în frunzișul uscat. Primăvara florile par niște lumânări albe. Învelișurile verzi, spinoase par niște arici. Le facem picioare din bețe de chibrit. Cerem de la mama bețe arse de chibrit. Numai mama poate umbla cu chibritul, chibritul nu-i pentru pici.

„Cuțit, foarfecă, brici, nu-s bune pentru pici!”, scandează mama.

„Pentru că noi suntem domnii. Amu poporul e stăpân. Asupriții de ieri. Acuma noi îl asuprim pe chiabur... Îi place, nu-i place, tace! Și cu asta basta”, zic jelerii de odinioară.

„E ușor de ei că n-au adus nici măcar un cui în colectivă”, zice bunicul, căruia cel mai rău îi pare după caii lui. „Doar iau din ea.”

„Fiindcă ăștia umblă după pomană”, șoptește cu dezgust.

„Știu doar să risipească”, zice. „Risipesc totul. Dar să sporească nu știu.”

Gospodarilor le pare cel mai rău după caii lor. Nici pământurile nu le regretă atât de mult.

Caii au fost chinuiți în locul lor, la colectivă. I-au muncit până și-au dat sufletul.

„S-au spetit, au crăpat înainte de vreme. Da' ce folos?” zicea mereu bunicul.

Domnii noi erau nerăbdători și agresivi. Tuturor le spuneau „tovarășe”. Au inventat și o nouă formă de salut.

„Până și tații ăștora erau tot oameni de nimic. Și ăia erau niște pomanagii”, mormăia.

„Înainte!”, spun tovarășii în loc de „Doamne-ajută!”. Și vorbesc mereu despre progres.

„Trebuie să ținem pasul cu vremurile, tovarășii!

Așa! Producem ce vrem noi. Dacă vrem cocsagâz¹, atunci facem cocsagâz. Dacă rișcașă², atunci rișcașă. Aia va fi, ce vrea partidul. Ce zic tovarășul Stalin și tovarășul Rákosi³, e sfânt. Natura, tovarășii, trebuie învinsă”, repetau brigadierii iar și iar lozincile la instrucția din zori pentru oamenii care tremurau de frig. Între timp, ei mai dădeau pe gât câte un păhărel de palincă.

„Ciuma e tovarășul tău, nu eu”, mârâia cu aceste ocazii bunicul, pe sub mustață, ca să nu se audă. Dar să se audă, totuși. Cel puțin să știe și ei.

„Ei, ei, păzește-ți gura!” – mârâiau domnii cei noi. Dar nici ei nu mai voiau necazuri. Aveau destule. Chiaburii fuseseră deja lăsați acasă din tabere. Cei mai mulți însă plecaseră. Nu puteau să rămână în sat. Cei din sat nu au regretat, căci astfel nu mai trebuia să-i privească în ochi.

Arbuștii ornamentali au fost tăiați, clădirile de la moșie au fost demolate. În locul șirului de castani de la moșie se construise sediul partidului. Despre moșie nu vorbea nimeni. Era o liniște adâncă.

„Țăranii știu foarte bine să-și țină gura”, zicea mereu mama.

Despre trecut nu e voie să vorbim. Bătrânii spun înainte-vreme. Despre ceea ce se tace, aceea nici nu există. Sfârșiți odată cu trecutul negru..., se cântă sub conducerea cantorului, ca la înmormântări.

¹ Plantă erbacee originară din Kazahstan, din care se extrage cauciucul. În anii 1950, urmând principiile botanistului sovietic Miciurin, s-a încercat cultivarea plantei în Ungaria socialistă, însă fără succes. (Din rus. Kok-sagâz, *Taraxacum koksaghyz*)

² orez

³ Mátyás Rákosi (1892-1971), politician comunist ungar, conducător al Ungariei în perioada 1945-1956, în calitate de secretar general al Partidului Comunist Ungar și apoi al Partidul Muncitorilor Ungari.

În timpul zilei, maică-mea poartă părul strâns. Dacă îl lasă liber, se face noapte. De obicei eu o pieptăn. Îmi place să o pieptăn. Firele strălucitoare alunecă printre dinții rari ai pieptenului de os. Lucesc ca noaptea. Cerul e înstelat și are un miros bun. Miros de iarbă. Miros de pâine. Miros de lapte. Mi-e greață de pieptenul de os. Îmi amintește de animale ucise. Între dinții lui, peste tot este depusă murdărie neagră. Mătreața grasă și praful se amestecă și se lipesc. Femeile măritate își răsucesc părul în coc, sub batic. Îl prind cu o agrafă din os. În timpul zilei, și părul mamei este ascuns. Al surorii mele încă nu. Ne spălăm pe cap în fiecare sâmbătă. Seara punem albia jos, în bucătărie. Încălzim apă pe plită apoi facem baie pe rând. Prima dată soră-mea, după ea urmez eu, la final mama noastră. Toți ne spălăm părul cu șampon de ulei. Ne clătim din oala de un litru. Astfel, mirosim toți la fel.

Se simte de cum intru pe ușă. Pe la alții, miroase altfel. Acum ne ducem după vreascuri, în pădure. Maică-mea poartă un batic de culoare închisă. Un batic gros, de lână. Baticul ei gros și gri. Acuma și ea l-a legat sub bărbie, ca bătrânele. Ca să-i încălzească urechile. Căci încă mai este frig afară. Mi-e frig întruna, o țin de mână pe maică-mea. Măinile ei sunt calde, ale mele sunt reci ca gheața. Dacă ea duce ceva, îmi bag mâinile în buzunar. Întotdeauna cară ceva. Iar eu atunci îmi încălzesc mâinile în buzunar. Mi-e frig la unghii. Nu înțeleg cum pot unghiile să simtă frigul. La asta mă gândesc în timp ce încerc să țin pasul cu maică-mea. Vara, după seceriș, mergem să adunăm spice. Mă gândesc ce mult mi-ar plăcea dacă acum ar fi vară. Cele mai multe rămân pe marginea miriștii. Vara măcar e cald afară. Dar atunci nu-mi place căldura.

„Vouă nimic nu vă place. Dacă v-aș înțepa în cur cu acul, nici atunci nu v-ați bucura”, zice mama. Și mai și râde. Parcă ar fi zis o glumă. Deși nu e glumă.

Pășim pe trotuar și dârdâi. Dârdâi întruna. Mi-e frig la mâini și la degetele picioarelor, în ghete. În găurile

gardului de sârmă, chiciura s-a așezat peste pânzele de păianjen. Acum se văd bine firele încălcite. Mă joc înfi-gându-mi vârful degetului arătător între ele și atunci dispar ca prin farmec. Ajunge să rup un singur fir ca să se destrame toate. Firele se rup, bobitele de gheață, asemănătoare cu cele de zahăr tos, cad la pământ. Uneori, din cauza zornăitului sârmei, câinii se năpustesc spre noi. Dacă maică-mea mă lasă, merg trăgând un băț sau o nuia de-a lungul gardului de sârmă. Atunci, cei mai mulți dintre ei nu mai au chef să latre. Câțiva câini ne urmăresc dincolo de gard, până ce trecem de gospodăria lor. Aceștia sunt câinii nervoși. Noi le zicem arțăgoși. Rânjesc. Își arată colții albi ca zăpada. Se zbat pe loc. Tremură de furie.

„Nu-i întărâta!”, spune maică-mea.

„Nu-i întărât”, răspund și mă fac mic. Privesc mâna mamei cu colțul ochiului. Stau în stânga ei. De obicei, nu lovește cu stânga. Răsuflu ușurat.

„Nu minți”, zice.

„Doar scuturam pânzele de păianjen”, zic. Mama nu spune nimic, mă trage în fața ei. Și grăbește pasul.

„Prăpăditule ce ești”, zice. De obicei, nu este supărată când mă face prăpădit.

Soră-mea este unul. Eu sunt doiul. Asta-i numărul meu, doiul. Soră-mea este cea Mare. Ea este fata. Eu sunt Băiatul. Fratele meu mai mic e treiul. El este Micuțul. Așa ni se zice nouă.

„Țuțulați-l pe Micuțul!”, zice mama. Adică să-l legănăm și să-l adormim. Număr legănările. Unu, doi, trei. Astea sunt primele numere pe care le-am învățat. Știu demult să număr pân' la zece. Numărăm ouă. De obicei, nu avem mai mult de zece găini ouătoare.

Maică-mea mă pune în fiecare zi să număr câte ouă au ouat găinile. Dimineața caută găinile de ou. Le aruncă afară din cotețul de găini, una câte una. Pe rând, cu mâna stângă le prinde la un loc aripile, le strânge

lângă ea și își bagă arătătorul de la mâna dreapta în curul găinilor. Și acolo așteaptă oul, se poate pipăi cu degetul. Numără câte dintre ele vor oua în ziua aceea, iar eu, până pe seară, când apune soarele, trebuie să găsesc toate ouăle. Iarna tare trebuie să mă grăbesc, fiindcă se întunecă mai repede.

Dacă nu găsesc atâtea câte a numărat ea, maică-mea mă ceartă. Soră-mea are alte sarcini, pe ea o ceartă din alte pricini. Până la amiază, găinile termină cu ouatul. După masă încep să umblu după ele. Știu pe unde se pitesc ca să-și dosească ouăle. Nu sunt cloști, nu stau pe ouă, ci doar le ascund. Sub claia de fân, sub stiva de lemne, în spatele șopronului. În cuibar se așază doar câte-va, deși pentru ele este pregătit.

De la o vreme tot eu trebuie să le caut și de ou. Mi se face greață fiindcă îmi rămâne găinaț pe deget. Îmi intră sub unghie și se lipește acolo, degeaba mă spăl. Dar am un câștig prin faptul că maică-mea nu mai știe câte ouă vor fi în ziua aceea. Întotdeauna îi spun cu unul mai puțin. Dacă totuși ies mai multe, pun unul deoparte pentru ziua următoare. Totdeauna am unul de rezervă pentru ziua următoare. Astfel maică-mea nu are de ce să mă certe.

„Sigur?“, întreabă mereu. Se vede pe mine că mint.

Când sunt șapte ouă, mă bucur. Îmi place numărul șapte. Și treiul.

Dacă le adun, obțin exact zece. Atâta știu să număr.

Pământul e încă alb-murdar de la ger. Pășim pe drumul tăiat de roțile căruțelor. Au tăiat brazde adânci în noroi. Acum, datorită gerului, nu e lipicios. Sunt peste tot bulgări mari de noroi. Noi le zicem bolovani. Dau cu piciorul în fiecare. Iese praf din ei și se sfărâmă. Sau se rostogolesc mai încolo. Câteodată mă și dor degetele de la picior. Dar bine că mă dor, măcar nu-mi amorțesc. Până simt

durere, e bine. Ghetele mele sunt ponosite. Nu am pantaloni de schi, ci din aceia mai subțiri. Și paltonul rămas mic. Fularul și căciula moștenite de la soră-mea. Picioarele îmi sunt înfășurate în obiele. Cârpele alunecă într-o parte la fiecare pas. Și când alunecă, mi-e și mai frig la picioare. Întotdeauna mi-e frig, fiindcă sunt neîndemânic. Nu pot să-mi înfășor strâns obiala pe picior și, la urmă, nu știu cum s-o petrec sub ultimul strat, în spatele gleznei. Dacă m-aș pricepe, nu s-ar desface. Atunci nu mi-ar fi frig. Maică-mea nu are timp să-mi înfășoare obielele pe picioare.

„Ești băiat mare. Învață-te odată“, spune când îi cer ajutorul.

Mergem pe trotuarul înghețat, printre bălăriile brumate. Nu mai este zăpadă. Dar totu-i înghețat încă. Grădinile sunt năclăite și răvășite.

„Iuțește pasul“, mă dăscălește.

Mi-e frig la mâna stângă. Pe cea dreaptă o ține mama în mâna ei. Are mâinile mari. Pielea îi e aspră și crăpată. Are unghii murdare, ca toată lumea. Bărbații își taie unghiile cu briceagul. Maică-mea îi roade unghiile Micuțului ca să nu se zgârie pe față. Și unghiile mele sunt murdare. Când mă plictisesc, scobesc de sub ele murdăria neagră. De la muls și de la spălat, de la funingine și cenușă pielea crapă, unghiile se rup. Doar dosul palmelor mamei este moale și dolofan.

„Mi-e frig la picioare“, zic.

„Treaba ta“, fonfăie, dar, de fapt, nu este atentă.

„Dar mi-e frig la picioare, mică“, zic, „mi-e frig rău. Ia-mă în brațe, dacă matale știi de Dumnezeu.“

„Mergi pe picioare tale că nu mai pot să te car“ – zice, dar simt că este cu mintea în altă parte. Asta mă supără. Sunt mânios.

Sunt supărat pe ea, fiindcă nu vrea să se ocupe cu mine. Vreau să se ocupe numai cu mine. Dau cu piciorul în beton. Îmi zdrelesc vopseaua maro de pe ghete. Nu

observă. Sau nu are chef să mă bată. Altă dată îmi zicea: „De-ai crăpa și tu odată! Naiba să te ia...”

„O încasezi acasă”, îmi sâsâie la ureche. Noi așa zicem: acas’. Apoi acas’ mă bate plângând, cu cârpa de spălat podele. Își trage nasul între timp. Își șterge mucii cu dosul palmei. Cârpa aia întotdeauna stă la înmuiat într-o găleată pentru spălat podele, ca să fie la îndemână, dacă trebuie ștersă vreo mizerie, ori lături vărsate, ori căcat de pisică. Și gunoiul care pică de pe ghetetele noastre. De aceea, apa din găleată pute mereu. Cârpa de spălat podele e din pantalonii de trening rupți ai surorii mele. E albastră-indigo. Pe dos e flocoasă. Suge bine apa, devenind grea. Maică-mea niciodată nu o stoarce bine, așa mă bate cu ea. Nu mă doare atât de tare, precum urlu. Și soră-mea tot așa face. De la ea am învățat asta. Iar maică-mea, furioasă, dă cu cârpa încoace și-ncolo.

„Să te mânce iadul!”, se smiorcăie. „Să te mânce iadul și pe tine!” mai zice. Dar în același timp, plânge. Știu că acum se gândește la ea însăși și la acest sat în care trăim. Nu mă supăr pe ea, nu mă doare. M-am obișnuit deja.

Pisicii îi e tare frică, și totuși se furișează în cameră. Cel mai mult se teme de mătura așezată lângă ușa de la intrare, care sus e mai scundă decât tocul. E mereu flămândă. Tot timpul cotrobăie după ceva de mâncat. Pentru că altfel șoarecii din pereții de lut ai casei nu pot fi stârpiți, maică-mea o lasă înăuntru, dar nu o iubește. Pisicile sunt stranii. Îi suportă pe oameni, dar nu îi iubesc. Nici maică-mea nu iubește pisica. Doar în lada de lemne o lasă să stea. De obicei, se încălzește în lada de sub cuptor. Dimineța o lasă înăuntru, seara o încuie afară. De fapt, mamei îi e silă de pisici. Câteodată se cufuresc, se umflă

în burtă. Atunci se cacă în cameră. Maică-mea simte mirosul și înșfacă pisica.

„Trebuie să le freci cu nasul acolo”, ne spune. O înhață de gât și, cu scârbă, îndeasă capul pisicii în propriul ei căcat. Animalul ar fugi, dă din picioare. Maică-mea nu o slăbește.

„Lăsați-o, mică! Nu mai chinuiți bietul animal”, strigăm. Dar maică-mea nu se oprește.

„Trebuie să învețe pentru toată viața să nu se cacă aici”, țipă. Îi e scârbă de pisică. Iar mie mi-e scârbă de căcat. Îi dă drumul doar când pisica începe să zgărie cu ghearele și să miorlăie. O alungă cu mătura. O lovește cu toată puterea.

„Să te ia moartea, mie să nu mi te caci și tu aici”, zice și lovește animalul cu mătura.

Pisica intră în panică, aleargă în toate părțile. Soră-mea reușește să deschidă ușa la timp și pisica o zbughește afară.

Tot timpul sunt flămânde. Primesc puțin de mâncare pisicile.

„Să-și caute de mâncare”, zice maică-mea. „Sunt destui șoareci. Păsări, gândaci în grădină. Să prindă de-acolo.”

Erau jigărite. Odată am văzut-o pe una dintre ele în grădina de zarzavaturi, între verze, scotea sunete ciudate. Nu și-a dat seama că am ajuns foarte aproape de ea. Îi vedeam spinarea, se forța. Pisica aceasta nu bea niciodată lapte, nu mânca niciodată ce primea. M-am dus aproape de pisică, se chinuia și am văzut ce face. Era aplecată în față și vomita.

Încerca să înghită o broască, picioarele acesteia îi atârnau afară din gură. Se lupta s-o înghită. Nu vedea, nu auzea. Era preocupată cu broasca. Atât de neașteptată a fost priveliștea, încât mi s-a făcut greață. Dar nu puteam să-mi iau ochii de la ea. S-a luptat un timp, apoi a cedat și a început să icnească. Tot corpul i se zdruncina ritmic.